

Privatunterricht – soukromé vyučování v německém jazyce na Hlučínsku v letech 1920–1938

Irena Šebestová

Irena Šebestová: Privatunterricht – private teaching in German language in Hlučín region 1920–1938

From 1920 to 1938, private teaching in the German language (Privatunterricht) organized by the German minority in parallel with the official general education in the then Czechoslovak Republic took place in the territory of today's Hlučín region. This form of private teaching in individual municipalities was organized and financially sponsored by the German Cultural Association. The greatest interest in private teaching in German was evinced in the municipalities of Hlučín and Kravaře, where the groups of German-speaking children were the most numerous. In the archival materials stored primarily in the Land Archive in Opava, we can find data about the course of private lessons. As an example, the 1928/29 and 1929/30 school years were selected, when private teaching at the Hlučín region was provided in nineteen municipalities. Nowadays, only a few eyewitnesses who attended these private lessons and whose authentic testimonies can prove the historical facts live in Hlučín.

Key Words: Private teaching, German language, Hlučín region

V letech 1920–1938 probíhalo na území dnešního regionu Hlučínsko soukromé vyučování v německém jazyce (Privatunterricht), které bylo organizováno německou menšinou paralelně k oficiálnímu obecnému školství v tehdejší Československé republice. V současnosti žije v Hlučíně jen několik pamětníků, kteří toto soukromé vyučování absolvovali a kteří svými autentickými výpověďmi mohou doložit historické skutečnosti. Jedná se o narátorky Martu Tomečkovou, Hildegarde Tomisovou, Annu Hermannovou a narátora Josefa Hlubka. Se všemi pamětníky proběhlo zaznamenání výpovědi v rozmezí měsíců únor až březen 2015.¹ Z výpovědi formou volné narace Marty Tomečkové (nar. 1925) byl natočen audiovizuální záznam. Z řízeného strukturovaného rozhovoru s Hildou Tomisovou (nar. 1928) byl pořízen audiozáznam. S Annou Hermannovou (nar. 1924) byl vzhledem k vysokému věku veden rozhovor za pomoci prostředníka. Josef Hlubek (nar. 1940) doplnil na základě osobních zkušeností údaje obsažené v archivních materiálech Zemského archivu v Opavě (ZA Opava) a Státního okresního archivu v Opavě (SOkA).

Hlučínsko, dnes nedílná součást České republiky, odráží po staletí formované soužití jazykových a kulturních menšin, které se musely opakovaně přizpůsobovat novým pravidlům a zvykům. Téměř vždy v něm byly přítomny prvky české i německé kombinované s prvky polskými, nezanedbatelný zůstává element židovský. Svou polohou strategického pohraničního území bylo předurčeno ke střetu mocenských zájmů řady zemí ve středoevropském prostoru. Jeho obyvatelstvo se muselo adaptovat na protichůdné ekonomické společenské a kulturní podmínky, v jejichž rámci byl německý aspekt určující. Trpké historické zkušenosti, ve kterých obyvatelé hráli jen nevýznamnou roli, se promítly do specifické charakteristiky, díky níž jsou i v současnosti nazýváni „prajzáky“ [Preußen].

¹ Vzhledem k pokročilému věku dosud žijících pamětníků a jejich zdravotnímu stavu byly použity různé metody záznamu orální historie.

Pro pohnutou historii regionu dnešního Hlučínska, osídleného od dob raného středověku moravskými Slovany, byl osudový především rok 1742, kdy byl na základě výsledků Vratislavského míru připojen k Pruskému Slezsku, a to na dalších 178 let. Vlivem germanizace v rámci pruského státu ztrácelo zdejší obyvatelstvo, tzv. Moravci, postupem času svou slovanskou identitu a přizpůsobovalo se pruské mentalitě. Jeho „moravština“,² forma českého dialektu, se omezila jen na každodenní komunikaci v privátním životě a na náboženské vyznání v rámci katolické víry. Němčina, pruský úřední jazyk, se stala oficiálním jazykem společenského kontaktu a školního vzdělání, které však dle dostupných pramenů nedosahovalo kýžených výsledků. „*Ve školách se od počátku 70. let 19. století sice oficiálně učilo německy, praxe však byla zjevně jiná – vždyť zprávy školních inspektorů z 90. let dosvědčují, že děti většinou neuměly vyjádřit německy své myšlenky, neboť němčinu neovládaly.*“³

Další historicky významnou změnu prožívá region po 1. světové válce, kdy byl na základě ustanovení článku 83 Versailleské smlouvy 10. ledna 1920 připojen k nově vzniklé Československé republice. Po nabytí platnosti smlouvy změnilo na přibližně 300 km² velkém území obyvatelstvo celkem 38 obcí svou státní příslušnost. Je nutno poznamenat, že inkriminované území tvořilo v 18. a 19. století součást Slezska, a proto se o něm dosud nemluvilo jako o Hlučínsku, nýbrž jako o části Horního Slezska. Teprve až v článku 83 Versailleské smlouvy byly určeny jeho pevné a konkrétní hranice. „*Pojem Hlučínsko je novodobý, poprvé uváděný v souvislosti s připojením regionu k Československé republice v roce 1920. Hlučínsko není pouze pojem zeměpisný, ale jde o svébytný fenomén moderních českých dějin.*“⁴ Od 4. února 1920 patřilo Hlučínsko k Československu jako politický okres Hlučín, který dostal název podle největšího centra v té době. Žilo zde přibližně 46 000 obyvatel.

Při sčítání obyvatelstva v roce 1921 se k české národnosti přihlásilo 39 209, tzn. 81,7 % občanů, k německé 7 707, tzn. 16 % občanů, zbývající 2,3 % tvořily ostatní národnostní menšiny. Představitelé státní moci nově vzniklého Československa měli enormní zájem na tom, aby se Hlučínsko nijak neodlišovalo od ostatních českých zemí a automaticky očekávali loajalitu český hovořícího obyvatelstva.

Počátky soukromého vyučování v německém jazyce na Hlučínsku

Začlenění oblasti Hlučínska do československého státu a následné snahy státních orgánů o počestění místních obyvatel znamenaly zásadní změny v jejich životě, především však pro dosti početnou německou menšinu. Hlavním státním a oficiálním jazykem se stal jazyk československý,⁵ což ovlivnilo následný vývoj mimo jiné v oblasti školství. „[...] *pozornost se upínala zejména na školství, jež mělo vychovat nové generace obyvatel sžitých s novým*

2 „Moravštinou“ je označován běžně mluvený jazyk založený na slezském dialektu českého národního jazyka, který ve svém lexiku obsahuje (vzhledem k dřívější příslušnosti zkoumaného regionu k Prusku, později k Německé říši) mnoho germanismů, popř. polonismů.

3 ed. Metoděj CHRÁSTECKÝ a kol., *Hlučín 1256 – 2006. 750let města*, Hlučín 2006, s. 33.

4 M. CHRÁSTECKÝ, *Hlučínsko, Valticko, Vitorazsko: podrobná minulost: historie, obce, atraktivita*, Hlučín 2008, s. 18.

5 Českoslovenština (oficiální název zněl jazyk československý) byla úředním jazykem Československa v letech 1920 až 1948. V českých zemích českoslovenštinu představovala čeština, na Slovensku slovenština s tím, že podání v češtině mohla být vyřizena ve slovenštině a naopak.

státním zřízením.“⁶ 4. května 1920 došlo k zavedení jednotného vyučovacího jazyka, a to jazyka českého.⁷ Avšak německá menšina na Hlučínsku měla podle § 5 jazykového zákona č. 122 Sb. ze dne 29. února 1920 právo na vyučování v německém jazyce, a proto představitelé československého státu nemohli německé školy na Hlučínsku formálně zakázat.⁸ Jako nejschůdnější řešení nastalé situace byla zvolena forma vládního nařízení,⁹ které německé školství na Hlučínsku několik měsíců po přičlenění území k ČSR de facto zrušilo, aniž by však obsahovalo explicitní vyjádření tohoto druhu.¹⁰ V jednotlivých obcích se k výše zmíněnému datu vyučovalo německým vyučovacím jazykem ve 41 školách. Zrušením této výuky byla německy mluvící částí obyvatelstva odepřena možnost dalšího školního vzdělávání v daném jazyce. Výjimkou zůstaly obce Třebom a Sudice, ve kterých německojazyčné obyvatelstvo tvořilo většinu.¹¹ Poměr českého a německého obyvatelstva v obou obcích je uveden ve srovnání s některými zvolenými obcemi na základě údajů ze sčítání lidu v roce 1930:¹²

	Celkem	Č	N
Hlučín	5 068	4 400	517
Kravaře	4 108	3 543	357
Ludgeřovice	3 916	3 657	178
Třebom	752	43	684
Sudice	982	184	759

Rodiče žáků německých škol vnímali výše zmíněná rozhodnutí československého státu jako likvidační. Bylo pro ně jen velmi těžko představitelné, že by jejich děti, které např. čtyři až šest let absolvovaly výuku v němčině, dále pokračovaly ve škole české. Byli proto odhodláni dosáhnout revize těchto rozhodnutí všemi dostupnými prostředky. Na podporu znovuzřízení německých škol sepisovali petice, pro které získali 30 000 podpisů. Na základě archivních materiálů lze uvést konkrétní příklad formulovaných požadavků:

6 Pavel KLADIWA, *Národnostní politika na meziválečném Hlučínsku (s důrazem na základní školství)*, Slezský sborník 113, 2015, č. 1, s. 107.

7 „Die Unterrichtssprache in den Schulen des Hultschiner Gebietes ist unbeschadet der Bestimmung des § 5 des Gesetzes vom 29. Februar 1920 Nr. 122 Smlg. d.G.u.V. die tschechische Sprache.“ Zemský archiv Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 12.

8 Jazykový zákon vycházel v tomto ohledu z mezinárodních úmluv o ochraně menšin, k jejichž respektování se ČSR zavázala již na mírové konferenci.

9 Vládní nařízení RŠ č. 321/1920 Sb. ze 4. 5. 1920, kterým se upravuje správa veřejná mimo soudní správu a rozšiřuje působnost československých zákonů a nařízení z oboru oné správy na Hlučínsku. Toto nařízení rušilo platnost předpisů z doby předlitavské, podle kterých byl při ustanovení vyučovacího jazyka školy zohledněn názor zřizovatele školy a místních školních orgánů (§ 6 říšského školského zákona č. 62 ř. z 14. 4. 1869 a §2 řádu školského a vyučovacího č. 159 ř. z. Z 29. 9. 1905), a které umožňovaly zřízení soukromých škol (§§ 70 a 71 zákona č 62/1869 ř. z. ze 14. 4. 1869). ZA Opava, Reinhold Weigel, inv. č. 19, č. kart. 12.

10 P. KLADIWA, *Národnostní politika*, s. 108.

11 ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 13.

12 Tamtéž, *Liste der Gemeinden mit Einwohnerzahl aus der Volkszählung im Jahre 1930*. (Seznamy obcí s počty obyvatel ze sčítání obyvatelstva v roce 1930.)

1. Wir sind deutsch, denken und fühlen deutsch und wollen darum deutsch bleiben und den deutschsprachigen Schulunterricht erhalten.

2. Unsere Muttersprache ist nicht das „Tschechische“, wir verstehen tschechisch ebenso wenig wie polnisch, ungarisch oder irgend andere Sprache. Daher wollen wir bei der deutschen Sprache bleiben.

3. Die deutsche Sprache ist eine Weltsprache, mit der man sich überall verständigen kann; wer sich auf die tschechische Sprache verlässt, ist von vornherein verlassen.

4. Friedrich der Große ließ das Schulwesen in Schlesien zunächst so bestehen, wie er es vorgefunden; 150 Jahre ist es unveränderbar geblieben. Und Sie wollen schon nach 4 Wochen die deutsche Sprache durch die Tschechische ersetzen?

5. Eher gründen wir eine deutsche Privatschule, als dass wir unsere Kinder tschechisieren lassen.

6. Die Eltern haben an erster Stelle zu bestimmen, wie ihre Kinder unterrichtet und erzogen werden sollen. Und wir fordern die deutsche christliche Schule.

7. Durch Drohungen lassen wir uns nicht einschüchtern; der Gewalt werden wir Gewalt entgegensetzen.¹³

Zákonnou oporu pro své požadavky našli rodiče v doplňku Ústavní listiny Československé republiky – v tzv. jazykovém zákoně č. 122/1920 Sb., podle něhož mohla být zřízena veřejná škola v každé obci, ve které se podle tříletého průměru nachází nejméně 40 % školou povinných dětí. V březnu 1921 požadovalo 170 rodičů z Hlučína,¹⁴ aby na základě dostatečného počtu žáků – 80 – z německých rodin byla zřízena německá škola, popř. vyučování v německém jazyce.¹⁵

¹³ ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 12.

1. Jsme Němci, myslíme a cítíme německy, a chceme proto Němci zůstat a uchovat vyučování v německém jazyce.

2. Naší mateřskou řečí není čeština, rozumíme česky právě tak málo jako polsky, maďarsky nebo jakékoli jiné řeči. Proto chceme zůstat u německého jazyka.

3. Němčina je světovým jazykem, kterým se lze všude domluvit; kdo se spoléhá na češtinu, je již od počátku ztracen.

4. Bedřich Veliký nechal školství ve Slezsku od počátku v takové podobě, v jaké již existovalo; zůstalo 150 let nezměněno. A Vy chcete nahradit němčinu češtinou již po čtyřech týdnech.

5. Raději zřídíme německou soukromou školu, než bychom nechali naše děti počestit.

6. Především rodiče mají určit, jak mají být vyučovány a vychovávány jejich děti. A my podporujeme německou křesťanskou školu.

7. Nenecháme se zastrašit hrozbami. Na násilí budeme odpovídat násilím.

¹⁴ V Hlučíně se podle uvedeného sčítání lidu z února 1921 přihlásilo k německé národnosti 30 % obyvatel. Ve dvou následujících volbách do zastupitelstva města připadlo z 30 mandátů 19 německým voličům. Uvedené výsledky ukazovaly, že v obci Hlučín žije podle 5letého průměru více než 80 školou povinných dětí, které by měly absolvovat výuku v německém jazyce.

¹⁵ ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 13.

„Wir sind durch unsere historischen, verwandtschaftlichen und wirtschaftlichen Beziehungen auf die deutsche Kulturgemeinschaft angewiesen und befürchten mit dem Grund, dass es eine Benachteiligung unserer Kinder im Hinblick auf ihr Fortkommen im späteren Leben bedeutet, wenn ihnen keine Möglichkeit geboten wird, in einer deutschen Schule erzogen zu werden.“¹⁶

Veškeré úsilí však vyzněla naprázdno a bylo vždy nekompromisně odmítnuto ze strany úřadů a orgánů státní moci. Starost rodičů o budoucnost dětí však byla na místě, neboť Hlučínsko nenabízelo tolik pracovních příležitostí jako sousední Německo. Představitelé československého státu nedocenili nutnost řešení neutěšené hospodářské situace a nezajistili dostatečné uplatnění obyvatel Hlučínska na československém pracovním trhu. Znalost německého jazyka tedy hrála klíčovou roli při získání lepších pracovních pozic a tím i při zabezpečení větších sociálních jistot. *„Tito rodiče považovali němčinu za kulturně vyšší jazyk, který dá jejich dětem větší možnosti sebeuplatnění.“¹⁷* O této skutečnosti se nezávisle zmiňují ve svých výpovědích jak Marta Tomečková, tak Hilda Tomisová z Hlučína. Obě potvrzují tento všeobecně panující názor, který převládal i v jejich rozvětvených rodinách. Ještě dlouho po připojení Hlučínska k Československé republice jezdila především mladá děvčata z Hlučína (několik i z Dlouhoveské ulice) pracovat od jara do podzimu jako zemědělské dělnice na velké statky k Magdeburgu. Práci jim zprostředkoval muž z Dolního Benešova, jeho jméno si však obě narátorky nepamatují. Ačkoli v zahraničí strávily mladé ženy v průměru polovinu roku, dle vyprávění pamětnic se vracely zpět na Hlučínsko, kde také později s místními muži zakládaly rodinu.

Rodiče hlučínských školáků museli řešit především dostupnost vzdělání v jazyce německém. První eventualitou byla výuka v německých školách v Opavě, Ostravě, popř. Bohumíně. Ta však byla spojena s fyzicky a finančně náročným cestováním, které by školáci museli každodenně absolvovat. Druhá eventualita výuky v německém jazyce vyplynula z negativního postoje československých úřadů k již zmíněné snaze 170 hlučínských rodičů založit německé školy a tím i z rezignace na veřejné školství. Většina rodičů tedy využila možnost soukromého vyučování, organizačně a finančně zaštiťovaného Německým kulturním spolkem. Největší zájem o soukromé vyučování v německém jazyce se projevil v obcích Hlučín a Kravaře, ve kterých byly skupiny německy mluvících dětí nejpočetnější.

Německý kulturní spolek (Deutscher Kulturverband) a jeho podíl na rozvoji soukromého vyučování v německém jazyce na Hlučínsku

Německý kulturní spolek (dále NKS) byl založen 2. listopadu 1919 Ludwigem Kriegem a ostatními původními členy Německého školního spolku (Deutscher Schulverein) v Praze. Významnou měrou se podílel na společenském životě v oblastech obydlených německy mluvícím obyvatelstvem. Nejdůležitějším cílem NKS bylo udržet a posílit německé národní povědomí. V rámci své činnosti podporoval vybavení škol, financování učitelů

¹⁶ ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 13.

Jsme svými historickými, příbuzenskými a hospodářskými vztahy svázáni s německým kulturním společenstvím a důvodně se obáváme, že to znamená znevýhodnění našich dětí se zřetelem na jejich úspěchy v budoucím životě, jestliže jim nebude nabídnuta možnost výchovy v německé škole.

¹⁷ P. KLADIWA, *Národnostní politika*, s. 108.

a učebního materiálu, jakož i zadávání stipendií.¹⁸ „*Der Deutsche Kulturverband hat den Zweck, die volkserhaltenden und volksbildenden Bestrebungen der deutschen Bevölkerung in der Tschechoslowakischen Republik zu fördern und zu unterstützen.*“¹⁹

V Hlučíně byla založena místní organizace NKS 27. srpna 1922. K zakládajícím osobnostem patřili Karel Hlubek, předseda, Max Špakovský, místopředseda, a Reinhold Kladziwa jako pokladník. Dle osobního svědectví potomka – prasnynovce Josefa Hlubka z Hlučína – byl Karel Hlubek nadšeným přívržencem všeho německého a pro své přesvědčení se dostal do sporu s ostatními členy rodiny, zvláště když si chtěl nechat poněkud své jméno. Patřil mezi významné podnikatele Hlučína, byl vlastníkem jednoho z největších zahradnictví v regionu. Po ukončení 2. sv. války byl v roce 1945 odsunut. Dle svědectví pamětníků však důvodem nebylo ani tak jeho němectví, jako velké, velmi dobře prosperující zahradnictví.

Od roku 1924 však začala být činnost místní organizace NKS v Hlučíně vyšetřována československými úřady. Záminkou bylo údajné překročení rámce působnosti tím, že její členové byli převážně původu moravského. Organizace čítala 150 členů, z nichž bylo jen přibližně deset rodilých Němců, včetně německých soukromých učitelů. Místní organizace tedy měla přijímáním neněmeckých členů jednat proti svým stanovám, ve kterých se zavazovala zaměřovat svoji činnost pouze na osoby národnosti německé. Zapojoování členů, kteří tento požadavek nespĺňovali, bylo hodnoceno ze strany československých úřadů jako politizace činnosti jinak nepolitického spolku. „*Kulturverband láká děti rodičů, jejichž národnost byla zjištěna, že je moravská– česká– k zápisu a k soukromému vyučování v jazyku německém.*“²⁰ Podle úředních záznamů Presidia zemské správy politické agitovala rovněž místní organizace NKS v Hlučíně pro domácí vyučování moravských dětí v německém jazyce, které bylo zprostředkováno soukromými učiteli. Její zástupci se snažili prokázat, že rodiče nechali své děti vyučovat na základě svobodného rozhodnutí a nikdo je o ničem nepřesvědčoval. NKS pak právě na výslovné přání rodičů zajistil pedagogy pro realizaci německého soukromého vyučování. Toto stanovisko místní odbočky NKS potvrdili i sami rodiče, kteří byli většinou zároveň členy zmíněného spolku. Nemohlo být tedy s konečnou platností zjištěno, zda rodiče nechali své děti vyučovat pouze ze své vlastní vůle. Tato nejasnost nakonec zabránila rozpuštění místní organizace.²¹

Organizace NKS v Hlučíně finančně podporovala již na počátku školního roku 1922/23 vzdělávací a výchovnou práci tří učitelů.²² Během školního roku se zvýšil jejich počet na šest a vyučovali 70 žáků.²³

Od školního roku 1923/24 se začalo soukromě vyučovat i v Kravařích, v obci s druhým největším zájmem o tuto formu výuky na Hlučínsku. I zde musely být řešeny problémy s organizací vyučování, především v souvislosti s navýšením počtu vyučovacích hodin, aby odpovídal požadavkům zákona. Protože rodiče tuto podmínku nespĺnili, okresní školní

18 ZA Opava, Weigel, č. kart. 14. V roce 1929 se stal předsedou oblastního sdružení Hlučínsko se sídlem v Bolaticích Josef Dworok z Petřkovic.

19 ZA Opava, Zemská vláda slezská Opava (dále jen ZVSO), č. kart. 4775, sign. XII-2449.

20 Tamtéž.

21 Tamtéž.

22 Tamtéž.

23 ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 12.

rada v Opavě soukromé vyučování zakázala. Rodiče se však odvolali a argumentovali § 204 školního a vyučovacího řádu, podle kterého nemají školní úřady vliv na způsob a rozsah domácího vyučování, zákon jim přiznává pouze právo přesvědčit se o vědomostech žáků.²⁴

V následujících letech se rozšířilo soukromé vyučování v německém jazyce i v ostatních obcích Hlučínska. Např. ve školním roce 1926/27 probíhalo soukromé vyučování v obcích Hlučín, Kravaře, Bolatice a Dolní Benešov.²⁵ Ve školním roce 1929/30 bylo zorganizováno soukromé vyučování již v 19 obcích: Bělá, Bohuslavice, Bolatice, Dolní Benešov, Hať, Hlučín, Chuchelná, Koberice, Kouty, Kozmice, Kravaře, Ludgeřovice, Markvartovice, Oldřišov, Petřkovice, Píšť, Rohov, Štěpánkovice a Závada. Celkem bylo soukromě vyučováno 573 žáků. Pro vytvoření ucelené představy zájmu o vyučování v německém jazyce ve školním roce 1929/30 je na základě studia pramenů nutno uvést i ostatní údaje: německé veřejné školy v Opavě navštěvovalo 442 dětí z Hlučínska, a sice 315 obecné školy a 127 měšťanské školy.²⁶

V průběhu let docházelo opakovaně ze strany československého státu ke snahám o zrušení jak soukromého vyučování v německém jazyce z důvodu nedostatečné úrovně výuky, tak o ukončení činnosti místních organizací NKS, které toto vyučování organizovaly a materiálně i personálně podporovaly. Aby místní organizace NKS mohly na Hlučínsku oficiálně působit, museli se jejich členové zavázat k nepolitickému jednání. V průběhu svého působení snad každá z místních skupin NKS alespoň jednou čelila obvinění z porušení této zásady.²⁷ Nejedna místní organizace NKS upadla v podezření, že za své členy přijímá občany české národnosti a tím utváří jejich protičeské postoje.²⁸ Stále důraznější opatření ze strany československých úřadů vedly k obavám z možného zákazu činnosti NKS z důvodu podpory německého školství. Od roku 1925 proto převzala náklady na provoz německého soukromého vyučování na Hlučínsku *Německá služba na ochranu školství* (Schulschutzstelle), v níž byly zastoupeny všechny, tedy i mimoparlamentní německé politické strany Slezska. Ještě v témže roku se *Německá služba na ochranu školství* transformovala v Německý školský ochranný výbor pro Slezsko, který byl zemskou pobočkou Německého parlamentního školského výboru v Praze.²⁹

*Čs. státní moc se se situací ve školství v meziválečném období nesmířila, zvláště když se německá agitace na Hlučínsku, která měla již ve 20. letech zjevný charakter iredentistického hnutí (hnutí za připojení území zpět k Německu), od roku 1933 stále pevněji spojovala s hitlerovským národním socialismem.*³⁰

24 ZA Opava, Zplnomocněný komisař republiky Československé pro Ratibořsko (dále jen ZKRČ), č. kart. 32, sign. V-53.

25 Vilém PLAČEK, *Prajzáci II aneb Hlučínsko ve staronové vlasti 1920–1938*, Háj ve Slezsku 2007, s. 119.

26 V. PLAČEK, *Prajzáci II*, s. 127.

27 ZA Opava, ZVSO, č. kart. 4775, sign. XII-2449.

28 Tamtéž.

29 V. PLAČEK, *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742–1960*, Háj ve Slezsku 2000, s. 65.

30 P. KLADIWA, *Národnostní politika*, s. 123. Německému školství na Hlučínsku plynuly nemalé finanční prostředky z Německa. Například v období od dubna do září 1934 se jednalo o necelých 16 000 říšských marek (RM) měsíčně z nadace Deutsche Stiftung (Německá nadace), z toho 14 000 RM na domácí soukromé vyučování a kulturní zařízení. (Balcarová) Další prostředky posílal *Verein für das Deutschtum im Ausland* (Spolek pro podporu Němců v zahraničí, od 1. 3. 1933 Volksbund für das Deutschtum in Ausland).

S nástupem Adolfa Hitlera k moci v roce 1933 dochází k radikalizaci veřejného života na Hlučínsku, doprovázeného nacionalistickými a proněmeckými náladami. Přes úsilí okresních úřadů v Opavě a Hlučíně, které se snažily vydáváním vyhlášek omezit činnost protistátních hnutí, rostly preference Henleinovy Sudetoněmecké vlastenecké fronty. Pod jejím vlivem, především po vítězství ve volbách v roce 1935, se výrazně změnil charakter soukromého vyučování, které se stalo prostředníkem zachování německví a oporou v protistátním boji. Zneužití vzdělávací instituce pro extremistické výpady vedlo ke zvýšení aktivity ze strany Československé republiky, především Ministerstva školství a národní osvěty ČSR. V únoru 1934 zrušil Okresní úřad v Hlučíně soukromé vyučování se zdůvodněním, že byla překračována zákonem stanovená pravidla pro soukromé vyučování. Výuka neprobíhala v jednotlivých domácnostech žáků, nýbrž ve třídách. Přes tento zákaz byli žáci nadále soukromě vyučováni, avšak již jen ve striktně domácím prostředí a s tím, že počet dětí klesl pro následující školní rok o třetinu.³¹

Významnou měrou k ukončení soukromého vyučování v německém jazyce na Hlučínsku přispěl zákon z roku 1936, tzv. lex Uhlíř, jímž byly zpřísněny podmínky pro povolení soukromého vyučování.³² Poslanec Uhlíř předložil zákon, který dovoľoval vyučování dětí jen se svolením okresního školního úřadu, přičemž podmínkami pro povolení byly národnost dítěte odpovídající vyučovacímu jazyku a záruka v ohledu státoobčanském. Rodiče dětí museli přiložit k žádosti výpis o německé národnosti. Děti rodičů klasifikovaných s moravskou (českou) národností na něj podle předpisů neměly nárok, děti německé národnosti, pokud nechodily do opavských škol, jak tomu bylo hlavně v západní části Hlučínska, měly problémy získat potřebné potvrzení.³³ S aplikací zákona lex Uhlíř se však nesmířila Heinleinova strana, a tak začala od listopadu 1936 organizovat náhradní formu soukromého vyučování, tzv. doplňkové vyučování v němčině (Nachhilfe-Unterricht). Z 853 dětí navštěvujících v předešlém období soukromé vyučování se v září 1936 přihlásilo do českých veřejných škol jen 527. Ostatních 325 dětí pravděpodobně dál navštěvovalo doplňkové vyučování, sloužící jako zástěrka pro politické účely. Tento způsob výuky byl představiteli československého státu shledán pokoutným a v dubnu 1937 byl zakázán. Někteří učitelé byli zatčeni, jejich kolegové z obavy před zatčením utekli do Německa, což zapříčinilo definitivní konec soukromého vyučování na Hlučínsku.³⁴

Organizace a průběh soukromého vyučování

Soukromé vyučování probíhalo ve svých počátcích třikrát týdně v domácnostech dětí. Učitelé vyučovali od rána do večera, dohromady tedy až 60 hodin týdně. Měsíčně pak vyplňovali zprávu o stavu soukromého vyučování, která obsahovala i následující informace: počet vyučovaných dětí, počet školních dní, chování dětí ve škole i mimo ni a pokroky ve vyučování.³⁵ Vyučovány byly děti od první do páté třídy, zatímco vyšší ročníky navštěvovaly německé školy v Opavě, popř. v Ostravě. Vyučované předměty odpovídaly látce probírané na veřejných školách. Na konci školního roku pak žáci skládali

31 V. PLAČEK, *Prajzáci II*, s. 186.

32 František Uhlíř – poslanec Čs. strany národně socialistické.

33 V. PLAČEK *Prajzáci II*, s. 196, 216–217; V. PLAČEK, *Prajzáci aneb*, s. 66.

34 V. PLAČEK, *Prajzáci II*, s. 69.

35 ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 12.

zkoušky na německých veřejných školách; po jejich úspěšném složení obdrželi právoplatné vysvědčení.³⁶ S postupným šířením soukromého vyučování v dalších obcích a s rostoucím počtem žáků a učitelů se měnila i organizace výuky. Vyučovalo se od 8:00 hodin ráno do 12:00 hodin, odpolední výuka pokračovala v době od 13:00 do 17:00 hodin. Náboženství vyučovali v některých obcích kromě učitelů i místní kněží či rodiče dětí.³⁷

Podle výpovědí narátorek Hermannové a Tomečkové se v Hlučíně konalo vyučování ve více domácnostech, dělené zvláště na výuku pro chlapce a pro dívky. Obě skupiny však navštěvovaly výuku v domě rodiny Kotschích na Dlouhoveské ulici, který existuje dodnes. Podle obou narátorek vyučování na Dlouhoveské ulici navštěvovalo pět dětí, které učila „Fräulein John“. Dle výpovědi Hermannové bydlela slečna učitelka na náměstí v Hlučíně v pronajaté místnosti bytu rodiny Bernarda Weinaera. Jednou týdně ji Hermannová musela nanosít do třetího poschodí uhlí a vodu. Podle vzpomínek charakterizovala slečnu učitelku jako velmi přísnou, neosobní a chladnou ženu, která však probudila u žačky celoživotní zájem o matematiku. Výuka na Dlouhoveské začínala každý vyučovací den německou modlitbou. Během vyučování seděly děti u stolu ve středu místnosti. Pracovaly především s knihami a sešity. Tabule ani závěsné obrazy nebo mapy si narátorky nevybavují. Narátorka Hermannová však zmiňuje max. tři hodiny výuky denně. Ve středy a v soboty odpoledne měly děti volno. Hodiny tělocviku se odbývaly na farské zahradě v Hlučíně pod vedením člena tělocvičného spolku (Turnverein), kde chlapci především hráli fotbal. Skupinu školáků tvořily děti od první do páté třídy, které na konci školního roku skládaly zkoušky v Opavě na německé veřejné škole (Deutsche Volksschule, Rossygasse, Troppau).

Financování soukromého vyučování

Soukromé vyučování na Hlučínsku bylo zpočátku financováno z prostředků Německého kulturního spolku. V dochovaných záznamech NKS jsou zaznamenány částky, které učitelé dostávali jako měsíční plat za vyučování, a to ve výši od 600 do 2 500 korun. Nejvyšší mzdy dostávali např. v Kravařích učitel Slaný (2 500 korun) a učitel Thiemel (1 250 korun), v Hlučíně učitel Faikus (2 000 korun).³⁸ Od roku 1925 přispíval Německý parlamentní školský výbor, přeměněný z Německé služby na ochranu školství na německé privátní školství na Hlučínsku, až 12 000 Kč měsíčně. Na zdárném fungování soukromého vyučování se finančně podíleli i rodiče žáků, a to částkou v průměru 30 Kč měsíčně. Některé rodiny nacházející se v obtížné sociální situaci však byly tohoto poplatku zproštěny. O finanční tísní mnoha rodin potenciálních žáků hovoří Hilda Tomisová z Hlučina: ačkoli ze strany příbuzenstva byla výuka doporučována a znalost německého jazyka byla vnímána jako priorita pro budoucí profesní život, řada rodičů si nemohla dovolit vzdělání financovat. Velmi často se opakovala neúnosná sociální situace, kdy otec byl nezaměstnaný a v rodině žilo více než pět dětí. Dalším zdrojem finančních prostředků pro podporu soukromého vyučování byly veřejné sbírky pořádané NKS, jejichž výtěžek byl použit například na vánoční nadílku pro německé děti, která se konala v rámci vánoční slavnosti.³⁹ V neposlední řadě se na financování soukromého vyučování podíleli i sami žáci

36 Tamtéž.

37 ZA Opava, Weigel, inv. č. 22, č. kart. 1.

38 ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 13.

39 Státní okresní archiv Opava, Hultschiner Zeitung, 10. 12. 1930.

a učitelé tím, že pořádali kulturní vystoupení, za něž utržili mnohdy nemalý finanční obnos, což potvrzují narátorky Tomisová a Hermannová. Ten byl pak většinou použit mimo jiné na uspořádání výletu na konci školního roku nebo na nákup pomůcek do vyučování.

Průběh soukromého vyučování ve školním roce 1928/29 a 1929/30 ve zvolených obcích

Z archivních materiálů uložených především v ZA Opava můžeme zjistit údaje o průběhu soukromého vyučování v jednotlivých obcích. Jako příklad byly zvoleny školní roky 1928/29 a 1929/30, kdy soukromé vyučování na Hlučínsku probíhalo v devatenácti obcích a počty žáků patřily k těm nejvyšším. Jako zástupci obcí byly zvoleny Hlučín, centrum oblasti s největším zájmem o soukromé vyučování v německém jazyce. Dále pak Kravaře, největší obec v západní části Hlučínska, a Ludgeřovice, obec ležící v části východní.

Hlučín

Dle dochovaných údajů o výsledcích sčítání lidu z roku 1930 žilo v Hlučíně 5 068 obyvatel, z toho se 4 400 přihlásilo k české a 517 k německé národnosti.

Školní rok 1928/29:

Na základě studia archivních materiálů lze konstatovat, že soukromé vyučování v německém jazyce navštěvovalo ve školním roce 1928/29 do dubna 44, do konce školního roku pak 46 školáků, které vyučovalo pět vyučujících: Zangl, Dlauhy, Hanke Plachky a učitelka Czak.⁴⁰ Výuku náboženství vedl německý kaplan hlučínské farnosti Swoboda, ruční práce vyučovala paní Špakovská z Hlučína, výuku tělocviku zajišťoval tělocvičný spolek. Během školního roku proběhlo několik schůzek s rodiči, na kterých byly představeny a projednány nejdůležitější problémy vztahující se k výuce a výchově žáků. Dne 15. června 1929 absolvovalo 46 žáků závěrečnou zkoušku na veřejné německé škole v Opavě (Troppau, Rossygasse). Ze všech zúčastněných jich 45 složilo úspěšně. Během školního roku nebyli žáci přezkušováni Okresní školskou radou.

Školní rok 1929/30:

Ve školním roce 1929/30 navštěvovalo soukromé vyučování do března 67 žáků, od března pak až do konce školního roku 63 žáků. Do prosince 1929 vyučovalo děti pět vyučujících: Zangl, Dlauhy, Fajkus, Hanke a učitelka Czak. Koncem prosince byli vyučující Czak a Hanke přeřazeni do Kravař a Koutů, aby doplnili nedostatečný počet učitelů. Na jejich místo od ledna 1930 nastoupil v tom čase již penzionovaný Franz Czak. Od ledna 1930 připadalo na jednoho učitele 15 žáků.⁴¹ Výuka probíhala od 8:00 do 12:00 dopoledne, odpoledne pak od 13:00 do 15:00. Ve středu a v sobotu odpoledne měli žáci volno. V hodinách soukromého vyučování bylo probíráno stejné učivo určené pro žáky 1.–5. ročníku jako na obecných školách. Náboženství vyučoval německý kaplan hlučínské farnosti P. Stiborsky. Ruční práce vedla Marie Holetschek z Hlučína, výuku tělocviku zajišťoval tělocvičný spolek.⁴² Dne 1. června 1930 složilo 63 žáků závěrečnou zkoušku na veřejné německé škole v Opavě (Deutsche Volksschule, Rossygasse, Troppau). Z celkového počtu prospělo 22 žáků velmi dobře, 29 dobře, 9 s hodnocením dostatečným, 2 se sotva dostatečným a výkony jednoho žáka byly shledány jako nedostatečné.

⁴⁰ ZA Opava, Weigel, inv. č. 22, č. kart. 14.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

Kravaře

Dle dochovaných údajů o výsledcích sčítání lidu z roku 1930 žilo v Kravařích 4 108 obyvatel, z toho se 3 543 přihlásilo k české a 357 k německé národnosti.

Školní rok 1928/29:

Na začátku školního roku 1928/29 navštěvovalo v Kravařích soukromé vyučování celkem 79 žáků. Po odchodu učitele Kunische na jiné působiště v říjnu 1929, byli žáci rozděleni mezi zbývající vyučující – učitelku Grenzer, která v 1. a 2. ročníku vyučovala 16 žáků, učitele Tegela, který v 1. a 2. ročníku vyučoval 21 žáků, učitele Schustera, který vyučoval 21 žáků v 1. a 2. ročníku, a učitele Christmanna, který ve 2., 3. a 4. ročníku vyučoval 21 žáků. Z celkového počtu 79 žáků připadalo na 1. ročník 46 dětí, na 2. ročník 21 dětí, na 3. ročník 8 dětí a na 4. ročník 4 děti.⁴³ Výměna pedagogů nebyla konečná. Po odchodu učitele Schustera k 1. prosinci 1928 nastoupila na jeho místo učitelka Hawlitschek, která dosud vyučovala v Koutech. Stejně tak vystřídal 11. ledna 1929 učitel Wenzelides přestupující učitelku Granzer. V březnu a dubnu 1929 bylo do soukromého vyučování nově přijato několik dětí. Na konci školního roku dosahoval konečný počet žáků počtu 74, kteří byli rozčleněni do jednotlivých tříd: Slečna učitelka Hawlitschek vyučovala 17 žáků v 1. ročníku a ruční práce, učitel Tegel vyučoval 19 žáků v 1. a 2. ročníku, učitel Wenzelides vyučoval v 1. a 2. ročníku 19 žáků a učitel Christmann vyučoval 19 žáků v 2., 3. a 4. ročníku.⁴⁴ Finanční příspěvek rodičů na soukromé vyučování představoval měsíčně 30 Kč. Jen tři rodiny platily 15 Kč, tedy částku odvíjející se od jejich sociálního postavení. Během školního roku bylo zorganizováno několik rodičovských schůzek. Během poslední schůzky byla rodičům doporučena komunikace s dětmi výhradně v německém jazyce, což mělo přispět k upevnění znalosti německého jazyka a tím i ke zlepšení školních výsledků. Závěrečná zkouška se pod vedením učitele Staszkievicze konala na chlapecké základní škole v Opavě na Otické ulici (Troppau, Ottendorfergasse). Žáci prokázali dobré výsledky, ze 74 zkoušených neuspěli jen dva, jedna žačka ze třetího a jeden žák ze čtvrtého ročníku. Školní rok byl ukončen výletem zorganizovaným v posledním týdnu školy.⁴⁵

Školní rok 1929/30:

Na začátku školního roku 1929/30 bylo v Kravařích soukromě vyučováno 86 žáků. V zimních měsících navštěvovalo výuku rovněž několik dětí, jejichž rodiče v průběhu roku pracovali v Německu a zimní měsíce přečkávali v Kravařích. Jeden žák přestoupil během školního roku do české školy a dva žáci se s rodiči přestěhovali do Německa. Na konci školního roku bylo v Kravařích vyučováno celkem 83 žáků ve čtyřech třídách, a to 34 v 1. ročníku, 33 ve druhém, 11 ve třetím a 5 ve čtvrtém ročníku.⁴⁶ Na počátku školního roku vyučovali žáky čtyři učitelé, záhy se počet o ještě jednoho navýšil. Během školního roku však došlo k přechodu vyučujících na jiné působiště a tím k redukci jejich počtu, což velmi podstatně ovlivnilo výuku ve druhém pololetí. Nezměněný počet žáků vyučovali čtyři, později jen tři vyučující, a proto museli vyučovat přesčas, aby mohla být splněna všechna zadání učebních plánů. Celkem se na výuce ve školním roce 1929/30 podíleli v Kravařích vyučující Christmann, Wenzelides, Philipp, Kunz, Schenk, Strilka, Hawlitschek a Czak.

43 Tamtéž.

44 Tamtéž.

45 Tamtéž.

46 Tamtéž.

Na konci školního roku vyučovala učitelka Czak 21 žáků v 1. ročníku, učitelka Hawlitschek 22 žáků ve 2. a 3. ročníku, a učitel Philipp celkem 40 žáků, kteří navštěvovali 1., 2., a 3. ročník.⁴⁷ Finanční příspěvek na soukromé vyučování činil v Kravařích 30 Kč. Z důvodu finanční nouze platili někteří rodiče menší částku, šest žáků mohlo vyučování absolvovat zdarma. Jeden z vyučujících vedle soukromého vyučování také doučoval němčinu některé žáky z české školy. Učitelé s žáky navštívili v rámci vyučování cirkus Kludský, který uváděl svá představení nějaký čas v Opavě. Závěrečná zkouška se konala 16. června 1930 na veřejné německé v Opavě (Troppau, Rossygasse) pod vedením učitele Sobotika a skončila s dobrými výsledky. 44 žáků bylo hodnoceno velmi dobře, 27 dobře, 9 s dostačujícím a 3 s nedostačujícím hodnocením.⁴⁸ K pěknému zakončení školního roku přispěl pěší výlet do Chuchelné, který se žákům velmi líbil.⁴⁹

Ludgeřovice

Dle dochovaných údajů o výsledcích sčítání lidu z roku 1930 žilo v Ludgeřovicích 3 915 obyvatel, z toho se 3 657 přihlásilo k české a 178 k německé národnosti. Pro úplnost informace jsou uvedena data z obce Petřkovice, kde žilo 3 206 obyvatel, z toho se 2 979 přihlásilo k české a 131 k německé národnosti.⁵⁰

Školní rok 1928/29:

Ve školním roce 1928/29 navštěvovalo soukromé vyučování v Ludgeřovicích od 1. září 1928 do 1. června 1929 16 žáků, od 1. do 28. června pak pouze 14 žáků. Výuka všeobecně vzdělávacích předmětů byla zajištěna dvěma vyučujícími. Ti také vedli výuku náboženství a tělesné výchovy. Hodiny ručních prací dívek vedla dílem paní Lokay z Ludgeřovic, dílem pak samotní rodiče žáků.⁵¹ Vyučování probíhalo od 8:00 do 12:00 hodin dopoledne a od 13:00 do 16:00 hodin odpoledne. Ve středu a v pátek odpoledne bylo volno. Během školního roku se konalo vícero rodičovských schůzek, na kterých byli rodiče žáků seznámeni s průběhem výuky a s výsledky jednotlivých žáků. Výuka v německém jazyce byla poskytnuta rovněž žákům z české školy, a to ve večerním vyučování. Výsledky této výuky se ukázaly být dobré. Závěrečné zkoušky žáků se konaly 11. června 1929 v obecné škole v Ostravě a úspěšně je vykonalo všech 14 žáků.⁵² Školní rok soukromého vyučování skončil pro žáky 28. června 1929.⁵³

Školní rok 1929/30:

Na počátku tohoto školního roku, od 1. září 1929 do 31. října 1929, bylo v Ludgeřovicích soukromě vyučováno 21 žáků. Poté přestoupil jeden žák do české školy. Vyučování bylo zajišťováno dvěma učiteli. Avšak 8. ledna 1930 došlo k rozpuštění soukromého vyučování ve vedlejší obci Petřkovice, a proto začalo 5 tamějších žáků navštěvovat soukromé vyučování v německém jazyce v Ludgeřovicích. Od 8. do 31. ledna 1930 bylo tedy 25 žáků vyučováno dvěma učiteli, z nichž jeden přešel k 1. únoru 1930 do státní sféry a veškerá

47 Tamtéž.

48 Tamtéž.

49 Tamtéž.

50 ZA Opava, Weigel, inv. č. 19, č. kart. 13.

51 Tamtéž.

52 ZA Opava, Weigel, inv. č. 22, č. kart. 14.

53 Tamtéž.

výuka v Ludgeřovicích tak zůstala jen na jednom vyučujícím. Ke stejnému datu přešli dva žáci do veřejné německé školy v Přívozu. Od 3. února do 28. června 1930 tedy jeden učitel vyučoval 23 dětí.⁵⁴ Aby byla splněna všechna zadání učebních plánů, musel jediný vyučující odučit osm vyučovacích hodin denně, a to od 8:00 do 12:00 hodin v domácnostech v Ludgeřovicích a od 13:00 do 17:00 hodin v domácnostech v Petřkovicích. Ve středu měli žáci volné odpoledne. Výuka náboženství byla ve školním roce 1929/30 zajišťována panem radním Bytou. Trojnásobná změna vyučujícího v Dolních Ludgeřovicích zapříčinila zaostávání v probíraném učivu a žáci zůstávali pozadu ve srovnání s ostatními.⁵⁵ Během školního roku bylo uspořádáno několik schůzek s rodiči, o Vánocích se konala vánoční nadílka pro děti. Nad rámec soukromého vyučování byly děti z české školy vyučovány němčině a připravovány k přijímacím zkouškám na německé měšťanské školy a německé dívčí gymnázium (Reform-Realgymnasium). Závěrečná zkouška se konala na veřejné německé škole v Moravské Ostravě 3., resp. 13. června 1930. Výsledky 22 žáků byly hodnoceny velmi dobře a 1 žáka dobře. Školní rok skončil 28. června 1930.⁵⁶

Závěrem

V rámci soukromého vyučování v německém jazyce byla zorganizována mnohá kulturní představení, která byla určena pro širokou veřejnost. Dobrou příležitostí pro vystoupení žáků byla oslava křesťanských svátků v období Vánoc, Velikonoc nebo Božího těla, kde hráli divadelní představení, zpívali písně nebo přednášeli básně. Němečtí učitelé se obvykle v jednotlivých obcích starali o chod knihoven, které byly organizovány v šestnácti obcích. Měly k dispozici 3 000 knih, jež si vypůjčilo 1 200 čtenářů. Nejvíce svazků – 1 800 – vlastnila knihovna v Hlučíně.⁵⁷ Vyučující se aktivně podíleli na činnosti německých spolků, např. hudebních (Musikverein Hultschin), pěveckých (Männergesangverein Hultschin), dobrovolných hasičů (freiwillige Feuerwehr) nebo tělocvičných (Turn-, Spiel-, und Eislaufverein Petershofen). Soukromé vyučování přispělo nejen ke vzdělání, ale i k rozvoji kulturního a společenského života na Hlučínsku.

Privatunterricht – private teaching in German language in Hlučín region 1920–1938

(Summary)

From 1920 to 1938, private teaching in the German language (Privatunterricht) organized by the German minority in parallel with the official general education in the then Czechoslovak Republic took place in the territory of today's Hlučín region. Nowadays, only a few eyewitnesses who attended these private lessons and whose authentic testimonies can prove the historical facts live in Hlučín. Several months after this territory had been annexed to Czechoslovakia, German education in the Hlučín region was de facto abolished. The parents of the Hlučín schoolchildren had to deal primarily with the availability of German language education. Most of them took the opportunity of private teaching that was organized and financially sponsored by the German Cultural Association. The greatest interest in private teaching in German was evinced in the municipalities of Hlučín and Kravaře, where the groups of German-speaking children were the most numerous.

Private lessons were held three times a week in the children's homes. The subjects taught corresponded to the curriculum implemented in public schools. At the end of the school year, the pupils sat for examinations at German public schools; after successful passing, they received a valid certificate.

54 Tamtéž.

55 Tamtéž.

56 ZA Opava, Weigel, č. kart. 14, inv. č. 22.

57 V. PLÁČEK, *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742-1960*, s. 47.

SLEZSKÝ SBORNÍK 115 / 2017, ČÍSLO 2

In the archival materials stored primarily in the Land Archive in Opava , we can find data about the course of private lessons in individual municipalities. As an example, the 1928/29 and 1929/30 school years were selected, when private teaching at the Hlučín region was provided in nineteen municipalities and the numbers of pupils were the highest. Hlučín, the centre of the area with the greatest interest in private lessons in the German language, Kravaře, the largest municipality in the western part of the Hlučín region, and Ludgeřovice, a municipality located in the eastern part, were selected as representatives of the municipalities.